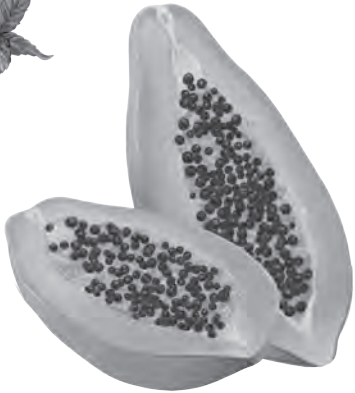
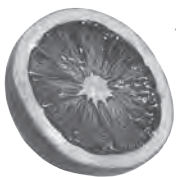

Baćena u vatru

Bačena
u
vatru

*ELIZABETH
ACEVEDO*

© Za Hrvatsku: STANEK d.o.o.
Studen, 2019.

Stanek.

Marofska 45, Kućan Marof
42 000 Varaždin
Tel.: (042) 207 – 215
E-mail: info@stanek.hr
www.eknjizara.hr

Prijevod s engleskog
Marijeta Gal

Lektura
Kristina Kraljević

Urednik
Neven Antičević

Za nakladnika
Nadica Stanek

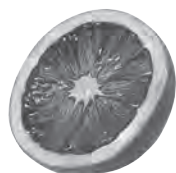
Grafička priprema
Zoran Stanek

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu
Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu
pod brojem 001045780.
ISBN: 978-953-8130-18-2

Naslov izvornika: *With the Fire on High*
Copyright © 2019 by **Elizabeth Acevedo**
Objavljeno po dogovoru sa književnom
agencijom Erin Murphy, 824 Roosevelt 290,
Windham, ME 04062, Sjedinjene Američke Države
Jacket and case art © 2019 by Erick Davila
Sva prava pridržana.

BEZ DOZVOLE IZDAVAČA: niti jedan dio ove knjige ne smije se reproducirati, umnožavati
ili prenositi u bilo kojem obliku ili bilo kojim sredstvima – elektronskim ili mehaničkim,
uključujući i fotokopiranje, fotografranje, snimanje u bilo kojoj varijanti ili ubacivanje u bilo
kakav sustav spremanja informacija.

Za sve žene iz moje obitelji, koje su mi pomogle kada mi je to bilo potrebno i dale mi vjetar u leđa kada sam trebala sanjati.

Prvi Dio

Kiselo

EMONIN

“Kad ti život da limun,
ti napravi desert od kokosa i limunovca”

RECEPT

Posluživanje: Poslužiti svome srcu kada vam nedostaje netko koga volite.

Sastojci:

Dvije limenke kokosovog mlijeka
Šaka bijelog šećera
Četiri žlice gustina
Prstohvat soli
Nekoliko listova limunovca
Nekoliko zrnja vanilije
Cimet, dovoljno za dekoriranje

Upute:

1. U manjem loncu zagrijavajte kokosovo mlijeko sve dok ne zavrije. Lišće limunovca i zrnje vanilije dobro usitnite i dodajte u kipuće kokosovo mlijeko. Ostavite da odstoji kako bi mlijeko poprimilo željene okuse.
2. Nakon petnaest minuta u tako pripremljeno kokosovo mlijeko, dodajte sol, šećer i gustin. Miješajte sve dok smjesa ne postane glatka, bez grudica.

Uz stalno miješanje, zagrijavajte smjesu sve dok ponovo ne zavrije i ne poprimi željenu gustoću.

3. Izlijte smjesu u zdjelicu, prekrijte je prozirnom plastičnom folijom te ostavite u hladnjaku oko pet sati da se smjesa stisne.
4. Izvadite zdjelice iz hladnjaka, lagano ih okrenite naopako kako biste servirali desert na tanjur. Za kraj, pospite ga s malo cimeta.

*Najbolje ga je pojesti hladnog dok zamišljate palmino drveće i slušate glazbu *Héctora Lavoea*.

Prvi dan

Malena nije ni zaplakala dok sam ja grizla usne i uvlačila zrak kroz zube jer sam joj već četvrti put rasplitala pletenicu. Kako god, ja sam ipak ta koja je trenutno na rubu suza, jer sudeći po vremenu koje nam je preostalo, ionako već kasnimo.

„Malena, žao mi je. Znam da boli, ali mama samo želi da budeš lijepa.“

Činilo se kao da je moja isprika uopće ne dira. To je vjerojatno zato što, kao prvo, ne pletem dovoljno čvrsto da bi je uopće išta boljelo te zbog toga izgleda tako labavo. Kao drugo, malena gleda *Monu*. A ona obožava *Monu*. Dok god joj dopustim da gleda *Monu*, mogu raditi s njezinom kosom što god i koliko god želim. Neizmjerne sam zahvalna Angelici što mi dopušta da koristim njezin Netflix račun. Nagnula sam se malo više prema naprijed kako bih mogla pokupiti svu kraću kosu s njezina čela. To mi je ujedno i najteži dio jer moram pletiti čvrsto i sitno kako bi na kraju dobro izgledalo.

„Emoni, najbolje bi bilo da sada odustaneš. Ja ću joj isplesti kosu.“

Nisam čak ni pogledala u svoju *buelu* koja je stajala na stepenicama između dvije spavaće sobe.

„*Buela*, ne treba. Još samo malo i gotova sam.“

„Zakasnit ćeš u školu.“

„Ma znam, ali...“ zastala sam i nisam dovršila rečenicu, *buela*, baš kao i

uvijek, razumije što želim reći.

Prišla je i uzela češalj s dvosjeda na koji sam ga odložila. „Znam da bi ti željela biti ta koja će je odvesti u vrtić“, rekla je.

Kimnula sam glavom i gricnula svoju donju usnicu. Jako sam se trudila da Malenu upišem u dobar vrtić i unatoč dugoj listi čekanja, nisam odustajala i neumorno sam zvala i presretala voditeljicu vrtića, tetu Claru, sve dok nas nije ubacila na prvo slobodno mjesto. Sada se, kada Malena konačno kreće, osjećam prestravljeno. U svoje dvije godine života nikada nije bila odvojena od svoje obitelji. Isplela sam joj pletenicu sve do samoga kraja. Bila je toliko jednostavna, nekoliko malih uvojaka unatrag povezanih ružičastom mašnicom koja je odgovarala ostatku njezine odjeće. Nosila je košulju s bijelim ovratnikom i ružičastu vestu. Izgleda preslatko. Nisam bila u mogućnosti kupiti joj više od tri kompletića odjeće za vrtić, ali jako sam zadovoljna što sam novac potrošila baš na ovaj kompletić.

Okrenula sam Malenu na stolcu kako bi me pogledala iako je i dalje pokušavala krajičkom oka gledati *Monu*. Mada sam bila jako napeta, ipak sam se smiješila. Malena je možda još uvijek jako mlada, ali i brzo ukapira sve oko sebe.

„Malena, mama sada mora ići u školu. Ti budi dobra, lijepo se igraj s drugom djecom i dobro slušaj što teta Clara govori kako bi što više naučila, može? Malena kimne glavom kao da joj je Jada Pinkett Smith upravo održala govor o uspjehu. Zagrlila sam je pazeći da je ne pritisnem prejako te ne pokvarim pletenicu na čije sam pletenje potrošila zadnjih sat vremena. Poljubivši je u čelo, duboko sam uzdahnula i uzela svoj ruksak pazeći da njegovim plastičnim dnom ne stružem po dvosjedu i ne naljutim *buelu*.

„*Buela*, ne zaboravi na njezinu užinu. Teta Clara je rekla da je treba nositi svaki dan. Oh, i ne zaboravi na njezin voćni sok. Znaš da je jako razdražljiva“. Dok sam prolazila pored *buele*, nagnula sam se i šapnula joj: „Spremila sam joj i malu bočicu vode. Znam da je baš ne voli, ali ne želim da stalno pije samo zaslađena pića. Razumiješ, zar ne?“

Činilo se kao da *buela* želi progutati osmijeh koji se pojavio na njezinu licu. Stavila je ruku na moja leđa i otpratila me do izlaznih vrata.

„Vidi, vidi, tko to mene pokušava naučiti roditeljstvu. Dijete, daj molim te! Kao da nisam već odgojila i tebe i tvoga oca.“ Zagrlila me s leđa i pogladila me po kosi koja je bila svezana u pundu. „Bit će ona dobro, Emoni. A ti se pobrini da tebi bude lijepo na tvoj prvi dan škole. Budi pristojna prema drugima. Mnogo uči.“

Nakratko sam se naslonila na nju kako bih osjetila njezin prepoznatljivi miris, miris vanilije. „*Benediction, buela.*“

„*Que dios te bendiga, nena.*“ Potapšala me po stražnjici i otvorila vrata. Pozdravio me zvuk užurbane ulice, avenije West Allegheny. Čule su se trube automobila, škripe guma autobusa tijekom zaustavljanja, španjolski ranojutarnji pozdravi ljudi koji su se dovikivali i zadnje upute djeci koje su im majke davale vičući s prozora. Vrata su se zatvorila i na trenutak je moj dah zastao na zvuk ključanice. Najveća ljubav moga života danas stoji iza ovih drvenih vrata. Naslonila sam svoje uho na njih, čula pljesak rukama i *buelu* kako veselim glasom govori: „Malena Emma, od danas si velika djevojčica“.

Zategnula sam tregere na svome ruksaku još jače. Dok sam jurila niz stube, sama sam sebi rekla: „Sve je u redu Emoni. Došlo je vrijeme da odrasteš.“

Emma

Željela sam Malenoj nadjenuti lijepo ime. Ono ime koje neće odmah kao moje otkriti sve o nekome i prije nego ga upoznaš. Dosad još nitko nije upoznao djevojčicu, bjelkinju, koja se zove Emoni te baš zbog tog imena na životopisu ili prijavi za fakultet odmah točno znaju koga mogu očekivati. Odmah o meni znaju i više nego što bi trebali pa seru, mislim previše saznaju, a informacije više nisu besplatne. Zbog toga iz imena moje kćeri nitko neće saznati ni jednu informaciju koju nije zaslužio. Zbog toga sam se borila i rukama i nogama, čak i s Tyroneom, da je nazovem Emma.

„Samo želiš da njezino ime bude slično tvome.“ Gundao je Tyrone.

„Ne. Zapravo želim da njezino ime zvuči sasvim drukčije od naših“, rekla sam mu i zaista se ne sjećam jesam li poljubila dječje obraze svoje Malene. Ipak, sjećam se te snažne emocije koja me preplavila kada sam bila spremna učiniti sve kako bih omogućila svojoj kćeri da ima samo najbolje prilike u životu. Čak i ako naša imena zvuče slično, moje je puno oštrih zvukova: E – mo – ni. Njezino je meko, klizi s usana poput usnulog šuma. Kako god, Tyrone je zakasnio toga dana kada sam popunila zahtjev za rodni list te je zbog toga i ostala Emma. Znam da ime samo po sebi ne znači i bolje životne prilike, ali ću joj barem njime ipak pružiti priliku da uđe u tu sobu i dopusti drugim ljudima da shvate kako je ona netko o kome oni žele saznati nešto više.

Kao sestre

Angelica me čeka na uglu baš kao što je to radila i u osnovnoj školi. Na njezinoj se dugoj tamnoj kosi ističu jarko crveni pramenovi isti kao i ruž na njezinim usnama. Cupkala je s noge na nogu u najužim tajicama koje sam ikada vidjela na nekome.

Krećući se prema njoj stala sam na pola puta praveći se iznenađena. „Curo, raspametit ćeš ove dečke! A tek je prvi dan“, rekla sam, a ona je podvukla svoju ruku ispod moje i krenule smo prema autobusnoj stanici.

„Curo, znaš da me ne zanimaju ti klinci. No, dame s druge strane? Malo sam špijunirala po društvenim mrežama i mogu ti reći da ljeta čini čuda za sve te žene!“

Nasmijala sam se i odmahnem glavom. „Zna li Laura u što se upustila?“

Angelica se nasmiješila i na trenutak je izgledala poput anđela po kojemu je i dobila ime.

“ Ah, ljubav moja zna da ja gledam, ali ne diram. Ipak, želim i da zna da mogu otići kada god poželim. Nije ona jedina.“

Angelica se o svojoj sklonosti izjasnila još prošle godine i “izašla iz ormara”, otrešla prašinu sa svojih Air maksica i nikada se više nije osvrnula na pitanje svog izbora. Nekoliko mjeseci nakon što je o svemu progovorila kod kuće i u školi, upoznala je Lauru na jednoj radionici grafičkog dizajna u

Muzeju umjetnosti u Philadelphiji koja je bila namijenjena svim tinejdžerima. Njezina djevojka Laura, koja kaže da potječe od Vikinga, izgleda baš poput njih: visoka, jakih, širokih ramena i nježnih umjetničkih ruku za koje sam sigurna da će se dobro brinuti o srcu moje najbolje prijateljice.

„Čovječe, ma daj. Vidim sve tvoje objave o Lauri. Ako ti i ta cura još jednom snimate sladunjavu sliku na kojoj se ljubite, izbrisat ću svoj račun. Zapravo, možda ću ipak provaliti u tvoj račun i izbrisati njega.“

„Ne pričaj tako, Emoni. Ponaša li se Tyrone i dalje kao kreten?“

Lupila sam je po ruci. „Evo zašto ti ne dopuštam da si više s Malenom, previše se koristiš neprimjerenim izrazima i psuješ.“

„A ti kao tako ne pričaš?“ pogledala me napućivši svoje usnice.

„Pričam, ali to je zato što ih pokupim od tebe. I pazim kako govorim pred njom.“ Prije par tjedana slučajno mi je nešto takvo izletjelo pred Malenom i zaprepastila sam se kada sam je čula kako izgovara „sra... sra... sra...“ kao da pokušava ponoviti tu riječ. Od tada sam prestala psovati.

„Nego, kako je moja nećakinja? Nisam je vidjela od... Otkada? Od subote?“

Smijale smo se. Unatoč njenom neprimjerenom jeziku, Angelica jako voli Malenu i uvijek dođe kad nam je gužva pa je ni *buela* ni ja ne možemo držati na oku. Sada kada je Malena navršila dvije godine, baka inzistira na tome da u njezinu odgoju trebam preuzeti veću odgovornost. Ali nije me baš puno briga što priča jer smatram da je Malena najsajnije dijete u ulici. Samo je teško uskladiti posao, nju i novu školsku godinu bez *bueline* prodike o preuzimanju važne uloge u prve dvije godine njezina života. Iako to ne spominjem, jer i ne moram, Tyrone je još uvijek kreten, budala i idiot. Tko još koristi riječ idiot?

„Hej! Emoni? Slušaš li ti mene?“ pucnula mi je prstima ispred lica.

„Oprosti... Odlutala sam na trenutak. O čemu si pričala?“

Angelica je uzdahnula oštro i polagano. Svaki put kada Angelica uzdahne, uzdahne oštro i polagano. „Više me uopće ne slušaš.“

Odvojila sam svoju ruku od njezine. „Poštedi me tog trabunjanja. Cijelo vrijeme samo tebe slušam.“

„Pitala sam te o večeri koju si ostavila za mene i Malenu onda kad sam je čuvala. Kako se zvalo ono jelo?“

„To je *pollo guisado*. Je li bilo fino?“ Angelica još odmalena jede kod mene, ali s obzirom na to da ja uvijek napravim neke male izmjene kad kuham, nikada nije istoga okusa. „Mislila sam da sam uprskala kada sam dodala kelj na kraju. Kelj nije bio u originalnom receptu.“

„Bilo je jako, jako fino. Baš sam mislila kako bi bilo dobro kada bi to napravila jednom za Lauru i mene. Za mjesec dana slavimo šest mjeseci veze. S obzirom da moja mama neće biti kod kuće, razmišljala sam o tome da doma napravim romantičnu večeru.“

„Gelly, večera kod kuće nikada nije romantična“, rekla sam. Autobus se zaustavlja i ulazimo u njega zajedno s ostalim ljudima, koji baš poput nas, idu na posao i u školu u Yorktown i Fairmonut pa možda čak i još južnije u Center City.

„Večera kod kuće bit će romantična ako je ti pripremiš!“ Pronašle smo mjesto gdje možemo stajati i držati se za ručku iznad nas dok autobus kreće u truckavu desetominutnu vožnju.

„Znači, sada sam i konobarica? Imaš sreće što te volim.“

„Ne, imam sreće što ti voliš kuhati i nikada nećeš odbiti priliku da svoju kuhinju usavršavaš na svojim prijateljima. Glavna kuharica, Emoni Santiago, sljedeći „Chooped“ pobjednik“.

Nasmijala sam se i izvadila telefon da upišem termin Angelicine večere.

Dar

Ako je pitaš da ti je ispriča, *buela* uvijek započinje s istom pričom.

Bila sam malo starija negoli je Malena sada i uvijek sam pratila *buelu* do kuhinje. Sjedila bih za kuhinjskim stolom i jela žitarice, rižu ili nešto što sam mogla pokupiti prstima i strpati u usta dok je ona na svom starom radiju puštala glasnu glazbu El Gran Comba, Celie Cruz ili La Lupe te izvijajući svoje bokove u ritmu miješala hranu u loncu. Ona se ne može sjetiti zašto joj je taj dan bio toliko drukčiji – možda jer je moj otac, Julio, kasnio pri dolasku u ovogodišnji posjet u San Juan ili možda zato što su je ukorili na poslu jer je predugo uzimala nečije mjere – ali toga dana nije upalila radio i nije bila ona uobičajena *buela* koja se inače mogla vidjeti kraj štednjaka. Sigurna sam da je u jednom trenutku u potpunosti zaboravila da sam i ja bila ondje jer je kuhinjsku krpu bacila na pod i otišla. Naglo je išetala iz kuhinje, prošla kroz dnevnu sobu, otvorila ulazna vrata i nestala.

Ne možemo se nikako složiti oko toga što je tada počela kuhati. Rekla je da se radilo o gulašu koji ne bi mogao tako brzo zagorjeti, no ipak moje mi dječje, pomalo nejasno, sjećanje govori da se kuhao *moro* – riža i grah koji bi sigurno upili svu vodu. Baka tvrdi da je samo nakratko izašla na trijem kako bi malo razbistrila svoje misli, a kada se kroz desetak minuta vratila nazad, ja sam već bila izvukla hoklicu, dovukla je do štednjaka i na pult poredala hrpu

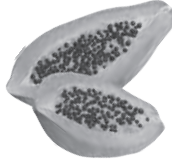
začina te svojom ručicom, koja je napola bila u loncu, već miješala.

Podrazumijeva se: ostala je bez teksta. Mislim da tada umalo nisam zapalila sebe, večeru ili, još gore, kuću. (*Buela* se ne bi složila da je to točan redoslijed i znam da bi se jako uzrujala da mi se nešto dogodilo, ali zamislite da sam spalila kuću? Čovječe, pa tu nema povratka.) No, sve je to izrečeno, ali ipak se ništa od toga nije dogodilo. Ustvari, kada je baka okusila jelo (što god da je TO bilo) rekla je da nikada ništa finije u životu nije probala. To joj je odmah uljepšalo dan. Kaže da joj se sjećanje na Portoriko, o kojem nije mislila godinama, vratilo u obliku viseće mrežaste ležaljke na otoku i dirnulo je u srce. Kada god priča tu priču, osmijeh joj je drukčiji, ali i dalje jednako sladak. Samo znam da je te noći plakala iznad svoga tanjura. I tako sam, već s četiri godine, shvatila da netko može plakati i od sreće.

Baka je od tada sigurna da se u mojim rukama krije nekakav dar, posebna moć, kada je kuhanje u pitanju. I zaista ne znam krije li se u meni nešto posebno ili su mi samo te njezine priče već isprale mozak i natjerale me da povjerujem u to. No ipak znam da se nigdje na svijetu ne bih osjećala sretnije nego u kuhinji. To je jedino mjesto na kojemu ne moram misliti ni na što drugo osim na okus, miris, teksturu, spoj svega toga i ljepotu.

I nešto se čudno zaista događa dok kuham. Kao da mogu zamisliti jelo u svojoj glavi i znam da ću, ako se poigram malo s njim, ako u njega dodam tu svoju posebnu notu, osmisliti jelo koje nitko do sada nije skuhao. Angelica smatra da je to zbog toga što živimo u siromašnoj četvrti u kojoj nam nisu uvijek dostupni svi sastojci – moramo biti originalni. Moja teta Sarah smatra da nam je to u krvi, kao neka unutarnja potreba da pričamo priče kroz hranu koju stvaramo. Baka kaže da je to definitivno blagoslov, dar. Moja hrana nije samo ukusna – zaista je sjajna – kao da te okruži pozitivnom energijom koja te zagrije i odmah se osjećaš bolje. Mislim da jednostavno znam da će određena biljka u kombinaciji s nekim povrćem i mesom uz malo „onog nečega“ dati pravi okus.

Ako nešto i pođe po zlu, malo iscijeđenog limuna i boca vrućeg umaka nikomu neće naškoditi.

Tvorci

„U redu, curo, vidimo se na ručku“, rekla je Angelica kada smo stale ispred moje predavaonice. Predavaonica je pomalo maštovito ime za učionicu.

„Da, sačuvaj mi sjedalo pored prozora ako stigneš prije mene. I da, nabavi mi...“

„Malo umaka od jabuke ako se bude činilo da ga više neće biti. Znam, Emoni.“ Angelica se nasmiješi i ode. A ona me zaista dobro pozna. Zna da obožavam školski umak od jabuke s puno cimeta.

Gospođa Fuentes je moja savjetnica još od prvog dana od kada sam krenula u Schomburg Charter i njezina učionica je uvijek ista. Na njezinim vratima i dalje stoji isti motivacijski natpis: „*Ti si tvorac svoga života.*“ Taj znak je tu kao podsjetnik za nas dvadesetak učenika prvog razreda od prvoga dana kada smo kročili u predavaonicu. Iako više ne kolutam očima na njega svaki put kada ga vidim, i dalje smatram da je otrcan. Bez obzira na sve Razredni sat je moj najdraži dio dana u školi, iako ujedno i najkraći. Tada gospođa Fuentes provjerava nazočnost učenika, govori o novim važnim obavijestima te planovima za dalje. Najvažnije je što je to jedini predmet na koji se svi upisujemo kao učenici prve godine i ostajemo zajedno do kraja. Zbog toga ovdje ipak možemo međusobno razgovarati drukčije, nego na nekim drugim kolegijima.

Gospođa Fuentes skrenula je pogled sa zastora na prozorima i vidjela me kako buljim u njezin nadahnjujući znak. „Gospođice Santiago, kako ste proveli ovo ljeto?“ upitala je i namjestila zastore na prozorima tako da sunce još jače osvijetli učionicu. Uvijek zapitkuje, gospođa Ovo i gospođa Ono, još od prvoga dana od kada smo kao četrnaestogodišnjaci stupili u razred. Sjedim za stolom u drugome redu, onome koji je najbliži vratima. Bilo je nužno tu sjediti dok sam bila trudna jer sam svako malo trčala na zahod, pa sam na kraju tu i ostala.

Slegnula sam ramenima. „Dobro. Zaposlila sam se. A vaše?“

Gospođa Fuentes zastala je u zasjenjenom dijelu učionice gledajući me krajičkom oka. „Uvijek si tako ljubazna. Zaista je tako lijepo kada imaš učenika koji ima širi pogled na svijet“, smiješila se. Nikada to nije rekla, ali znam da sam joj ja jedna od najdražih učenica. Drugi su učenici počeli ulaziti u sobu.

Uzvratila sam joj osmijeh. „Ah, gospođo Fuentes, vidim da ste ovo ljeto radili na svom sarkazmu. Puno je bolji sada.“

Prestala je petljati po prozorima i prišla bliže mome stolu. Nježno me upitala „Kako je Emma? Gdje si se zaposlila?“

„Zaista je dobra, gospođa Fuentes. A posao sam dobila u Burger Jointu“. Tako se pravilno izgovara, ali ja ga i dalje zovem „*jawn*“. Oni misle da se zbog izgleda okolnog područja treba biti maštovitiji pa su ga tako nazvali, ali bez obzira na to kako se pravilno čita, meni je i dalje „Burger jawn“. „Znate li za ono mjesto u blizini fakulteta? Poslije škole radim tamo dva dana u tjednu i četiri sata svakog vikenda.“

Njezini lijepi, manikirani nokti lupkali su po mome stolu, a ja sam zamišljala da njima klizi po mapi Sjeverne Philadelphije.

„Da, mislim da sam prolazila pokraj njega. Hoćeš li uspjeti uskladiti sve obveze sada kada još i radiš?“

Spustila sam pogled i zagledala se u svoj stol. „Trebala bih sve stići. Nije to tako puno sati rada.“

„Shvaćam... Znam da je posljednja godina sama po sebi stresna, stoga se pokušaj ne preopteretiti.“

Ne znam što bih na to rekla. To nije tako puno sati rada, ali bih zapravo voljela da mogu raditi više. Novac koji zaradim mogu potrošiti na svakodnevne namirnice, stvari za Malenu i sve ono što od bakine invalidnine ne možemo pokriti.

Moja šutnja uopće ne zbunjuje gospođu Fuentes. „Imam jedno

iznenađenje za tebe kada sat završi, jedno predavanje koje bi ti se moglo svidjeti.“

Stisnula mi je rame prije nego je svoju pažnju posvetila Amiru Robinsonu iz odjeljka „*Strawberry Mansion*“. „Dobrodošli nazad, Robinson! Ajme, što si narastao ovoga ljeta!“ Fuentes je potom otišla i vikala: „Connor, samo želim da znaš da sam oprašila tvoje omiljeno mjesto u zadnjem redu samo za tebe...“

Ona djevojka

Da, ja sam „ona“ djevojka na koju vas je majka upozoravala, ona s kojom ne trebate biti niti postati prijatelji. Nisam čak ni završila prvu godinu srednje škole, a već sam imala trbuh do zuba. Jako je dobro to što se Malena rodila u kolovozu jer bih vjerojatno izgubila godinu da sam morala ići u školu taj zadnji mjesec svoje trudnoće. Ako si trudna kao tinejdžerica, to ne znači da se mijenja samo tvoje tijelo. Nije stvar samo u tome što sam stalno morala mokriti ili što su me stalno boljela leđa. I nije samo stvar u tome što su me boljela stopala i što sam kuhala čudna jela (koja su i dalje bila tako ukusna da biste poželjeli malo gricnuti: zapečena tjestenina sa sirom i janjeći odrezak na karijski način).

Najveće promjene uopće se nisu dogodile na mome tijelu.

Buela je bila ta koja je morala pronaći još više klijenata za šivanje kako bi mogla prikupiti novac jer onaj od invalidnine nije bio dovoljan. Ljudi koji su po uglovima igrali domino odmahivali bi svojim glavama u nevjerici dok sam kraj njih prolazila. Muškarci bi u vlaku buljili u moje otečene sise, ali ne bi mi ustupili mjesto da sjednem. Morala sam nadoknaditi i puno testova koje nisam pisala jer sam bila na pregledu kod liječnika ili zbog jutarnjih mučnina pak nisam taj dan mogla u školu.

Kada su u školi saznali da sam trudna, ravnatelj škole, Holderness, i

njegov savjetnik sazvali su izvanredni sastanak u glavnom uredu. Baka je morala doći u školu, a pozvana je bila i Fuentes. Ravnatelj škole, Holderness i njegov savjetnik ponudili su da me se prebaci u drugu srednju školu koja radi po posebnom programu namijenjenom trudnim tinejdžericama. Gospođa Fuentes je time bila jako nezadovoljna. Rekla je da bih se usred školske godine vrlo vjerojatno teško prilagodila. Budući da ta škola ima smanjeni obim gradiva, to bi moglo utjecati i na to da ne maturiram na vrijeme. Sigurna sam da se o tome i prije razgovora konzultirala s bakom jer je i baka isto tako rekla da bi ostanak u školi Schomburg Charter bio jako važan čimbenik za moje sazrijevanje. Njezina rečenica zvučala je kao da ju je već dobro izvježbala pred ogledalom ne bi li zvučala stvarno. Znam da je Fuentes već objasnila baki o čemu će biti govora na sastanku. Tada uopće nisam shvaćala važnost tih riječi, ali sada shvaćam da se gospođa Fuentes borila za to da se nastavim školovati po redovitom programu dok god je to moguće.

Uvijek sam bila sitna, fizički sitna, pa su ljudi znali zaključiti da mi je takva i osobnost. A onda, odjedanput sam postala hodajuće upozorenje za sve: napuhana debela tinejdžerica koja zauzima previše prostora i privlači previše pozornosti.

Dvojezična

„Imam dvije obavijesti“, rekla je gospođa Fuentes.

„Gospođa Fuentes“, viknuo je Amir bez podizanja ruke, „nemojte nam samo reći da odlazite.“

„Ne, ne. Ništa slično tome, gospodine Robinson“, rekla je, a mi smo svi osjetili olakšanje. „Prva obavijest je da će biti izmjena u rasporedu. U kolovozu smo dobili neke nove djelatnike i to je utjecalo na promjenu našeg rasporeda. Novi izborni predmeti su ponuđeni maturantima pa ću vam poslati okolo novi popis predmeta. Druga obavijest je da imamo novog učenika.“

Svi smo zagundali. U skoro svakome razredu učenici odlaze i dolaze tijekom cijele godine, ali na to nitko ne obraća pozornost. Međutim, Razredni sat je nešto sasvim drugo. Nitko ne želi razgovarati sa strancima koji tu neće dugo ostati.

„Znam, znam. Borila sam se svim silama da zadržim naše Razredne satove ovako malenima te da su prisutni uvijek isti učenici, ali nažalost nigdje nije bilo mjesta. Upoznala sam učenika i mislim da će se savršeno uklopiti. Danas se upisao, ali dolazi sutra i molim vas da se svi pristojno ponašate prema njemu. Samo sam vam to željela najaviti. A sada, idemo popričati o izbornim predmetima.“

Gospođa Fuentes se nasmijala i prosljedila listiće po našim stolovima.

„Pažljivo pogledajte popis, dobro razmislite i odlučite koji bi predmet bio najbolji izbor te mi ga sutra predajte nazad.“

Kada je zazvonilo svi smo pokupili svoje torbe. Na izlasku sam mahnula gospođi Fuentes gledajući u dugi popis izbornih predmeta. Stari favoriti su još uvijek tu: Fotografiranje, Stvaralačko izražavanje, Domaćinstvo i Ples. Ali onda, na samome kraju liste: Kulinarstvo: dvojezična nastava - Španjolska.

Ime predmeta se istaknulo i izdiglo nad ostalima te zagolicalo moju maštu, ne mogu pronaći bolje riječi. Otkada sam krenula u Schomburg Charter, nikada Kulinarstvo nije postojalo kao izborni predmet iako škola ima sve uvjete, i učionicu za kuhanje i kafić koji ne radi već dugi niz godina. Mislim da će mi ovaj predmet savršeno odgovarati.

I na trenutak, leptirići u trbuhu letjeli su u meni poput balončića u kipućoj vodi. Napokon mogu upisati službeni kulinarski predmet, usmjeren na točno određenu regiju. A onda sam se sjetila da je to posljednja godina. Najodgovornija stvar bila bi držati se sadašnjeg rasporeda i odlaziti u dvoranu za učenje. Ne bih trebala dodavati još predmeta i još posla. Zatomičljivala sam osjećaj uzbudjenja sve dok potpuno nije nestao.

Dva sata kasnije, srela sam Angelicu pred kafićem, a ona je pregledavala listu tako kao da traži nekoga za dopuštenje da je izreže. „Jesi li vidjela da možeš izabrati Grafički dizajn? Možemo ići zajedno.“

Odmahnula sam glavom. Cura zna da nema šanse da upišem neki glupi, blesavi Grafički dizajn. „Angelica, obje znamo da ne znam nacrtati ni jednostavan lik.“

Prestala je istezati svoj vrat da vidi koliki je red te smo se vratile na kraj reda, a ja sam kopala po svojoj torbi.

„Tvoji su nacrtani likovi odlični. Nemoj tako pričati o sebi. Ali ni jedan se predmet ne može usporediti s Kulinarstvom, zar ne? Taj je predmet kao stvoren za tebe.“

Kada je vidjela da izvlačim mobitel iz svoje torbe, pritisnula mi je ruku prema dolje. „Curo, što izvodiš? Mora da si ovog ljeta ostala bez mozga. Znaš jako dobro da će ti oduzeti mobitel ako zaštitar vidi da si ga izvadila. Oni žive za to da ga uzmu.“

„Baka ima pregled u pola četiri, a ja možda neću imati vremena raspitati se kasnije. Samo sam htjela poslati kratku poruku da pitam kako je prošao Malenin odlazak.“

Angelica i ja zamijenile smo strane kako bi me zaštitila od pogleda zaštitara ili učitelja koji bi nas mogli promatrati. Žene iz restorana me vide, ali one brinu

samo o ručku i tome da je traka protočna. Provjerila sam da se uvjerim kako me nitko iz vrtića nije zvao, poslala poruku *bueli* i spremila mobitel nazad u torbu.

„Hvala na pokrivanju.“

„Trebam ću tu uslugu nazad kada budem slala seksi sliku Lauri.“

Odmahnula sam glavom smiješeci se. Platili smo ručak i sjele za stol kraj prozora. Jedna stvar o Angelici: ona ne odustaje lako od ideje koju si zacrta. I počela je, čim smo sjele, načela je temu izbornih predmeta.

„Emoni, vidim da opet to radiš.“

Zagundala sam i zagrizla u komad sendviča. Želim barem uživati u jelu.

„Što radim?“ upitam punih usta. Da su stavili malo ajvara na kruh ili namaz od češnjaka i zapekli ga, ovaj bi sendvič bio sjajan. Istegnula sam prste kako bih dohvatila mobitel i upisala ideju za recept.

„Onu nezadovoljnu facu koju radiš svaki put kada nešto želiš pa želiš uvjeriti samu sebe da to ne možeš zbog Malene ili bake.“

Progutala sam. Je li ona u pravu? Stvarno to radim? Ponekad te tvoje prijateljice čitaju bolje i od koga. „Samo bih voljela da mogu sve shvaćati kao ti, Gelly. Djevojka, snovi o umjetničkoj akademiji, ocjene.“

Uperila je svoju vilicu u mene. „Emoni Santiago, ti si snažnija od svih ljudi koje poznam. Ovo je maturantska godina, krajnje vrijeme da zaista budemo samo tinejdžeri. Ako sad ne možeš isprobati nešto novo, kad ćeš onda?“

„Ne znam. Možda. Voljela bih naučiti pripremati španjolsku hranu.“

Iza naočala Angelicine su se oči raširile. „Curo, znaš da to nije samo naučiti pripremati španjolsku hranu, to je naučiti pripremati hranu u Španjolskoj. Moj savjetnik rekao mi je da je predviđen tjedan studijskog putovanja u proljeće.“

Schomburg je i prije organizirao dvojezična predavanja. Povijest prije otkrića Amerike koja je vodila studente do arheološkog nalazišta u Meksiku, nastava modnog dizajna koja je odvela učenike do starih tekstilnih tvornica u Novoj Engleskoj. Ali nikada dosad nije bio predmet na koji sam željela ići, niti put za koji sam smatrala da bih si ga mogla priuštiti. I nema potrebe da upišeš ovaj predmet kada možeš ići u dvoranu za učenje, a ionako si ne možeš priuštiti taj put, Emoni. Ali ništa naglas nisam rekla Angelici. Samo sam uzela još jedan zalogaj sendviča, sklopila oči i uživala, zato što ne mogu ni na koji način promijeniti svoj život da bih ga živjela onako kako ga zamišljam. Ali mogu zamisliti tisuću načina kako poboljšati ovaj sendvič. Ponekad je usmjeravanje na ono što možeš kontrolirati jedini način da se smanji lupanje u prsima koje izaziva razmišljanje o stvarima koje nisu ostvarive.

Razgovor pokraj sudopera

„Malena! Već izgledaš kao velika!“ podignula sam je i vrtjela po dnevnoj sobi.

Baka me udarila po stražnjici s krpom za prašinu. „Joj, Emoni, spusti je. Upravo je jela keksiće.“ Na rubu povraćanja prihvatila sam Malenu na svoj kuk iako je sve teža i teža, a ja ne postajem nimalo veća.

„Jesi li puno toga naučila, Malena?“ ona kimne glavom i čvrsto me zagrlila oko vrata još njišući svoju šalicu soka. Prešla sam prstom preko njezina bucmastog obraza. Moja najdraža tiha igra je pokušati pronaći sve članove obitelji u njoj. Njezine velike smeđe oči i duge trepavice naslijedila je od mene, a i *buela* ima iste oči. Njezine usne istoga su oblika kao one njezina oca. Teta Sarah pokazala mi je neke slike moje majke i nje dok su bile djeca i volim misliti da vidim onu liniju pri dnu njezina nosa i školjkaste uši. A tu je i dio Malene koji pripada samo njoj.

Odjednom, odgurne se od moga vrata i spusti svoju šalicu soka.

„Ćuuu,ćuuu, ću, ću, šššš!“ rekla je. Podignula sam obrvu i pogledala u *buelu*.

„U vrtiću čitaju knjigu o vlakovima. Teta Clara kaže da je to Emmu jako zanimalo.“

Kimam glavom dok mi Malena iznosi sažetak knjige o vlakovima. Pretpostavljam da mi o tome govori.

„Zar nemaš dogovoren pregled kod doktora?“ upitala sam baku kada je Malena završila. „Mislila sam da ću te zateći već na vratima. Kako to?“

Buela je obrisala obiteljsku sliku koja je stajala na kaminu. „Moj je termin pomaknut za petnaest minuta tako da imam još malo vremena.“

Primijetila sam da nije u potpunosti odgovorila na postavljeno pitanje, ali za razliku od Angelice, znam kada netko želi promijeniti temu. To je sigurno bio ginekolog ili nešto slično. Iako smo baka i ja pričale o svemu, stvarno ne bih voljela čuti nešto o njezinoj vagini. „Pa to je odlično. Malena, baka i ja čitat ćemo ti večeras prije spavanja. Mislim da imamo ćuuuuu, ćuuuu knjigu negdje.“ Spustila sam Malenu dolje.

„Ne, ne i baka. Večeras je bingo u rekreacijskom centru. Sve je na tebi, mamice.“

Došetala sam do nje i oslonila se rukom na njezino rame. „Moraš ići koketirati sa zgodnim bingo muškarcem?“

Odgurnula je moju ruku i bocnula me u rebra. „Ti uvijek misliš samo na dečke“, rekla je ali ne mogu reći je li to mislila ozbiljno ili ne, iako obje znamo da to nije istina. Zanimarila sam tjeskobu koja me je obuzela. Iako baka nikada nije rekla nešto što bi me posramilo, uvijek sam se pitala misli li da sam uranila. Pitam se zamjera li mi potajno na Malenoj.

Mora da je Bakica primijetila moju tišinu jer joj se lice smekšalo.

„Što ćeš napraviti za večeru?“

Pomisao na kuhanje pomaže mi da ne mislim na svoje unutarnje izmiješane osjećaje. „Kunem se da me trebaš i zadržavaš samo zbog mog kuhanja.“

Baka kimne glavom: „Jedini razlog, naravno. Drago mi je da si to konačno shvatila.“ Ali onda *buela* uhvati i uzme moju ruku. „Pogledaj koliko si već narasla“, rekla je. „Jesi li danas puno toga naučila?“ To je baka. Uvijek se šali na način na koji samo rođene Portorikanke to mogu.

„Znaš kakva je maturantska godina. Svi jedva čekaju da nas izbace van kroz vrata. Najzujbudljivija stvar je ta što trebamo izabrati novi izborni predmet.“

Upalila sam TV na program za djecu i sjela s Malenom, nekoliko igračaka i slikovnica na dvosjed. Skinula sam cipele i otišla u kuhinju. Hladnjak je pun, mora da je baka išla u nabavku namirnica jutros kada je ostavila Malenu. Imamo zelenu salatu (bljak), papriku baburu (njam), mljeveno meso i crveni luk. Jedna ideja počela se rađati - izvadila sam namirnice koje trebam i isprala svoju dasku za rezanje.

Buela je ušla u kuhinju i naslonila se rukom na pult tako da me savršeno dobro može vidjeti dok kuham, ali i šiknuti u dnevnu sobu kako bi vidjela

Malenu.

„I koji si izborni predmet odlučila izabrati?“ pitala me je. Pogledala sam je, nesigurna u njezin ton glasa. Izgledala je dobro u zagasito zelenoj vesti, krem širokim hlačama i natikačama. Njezina ravna kosa padala je lagano ljuljajući se oko smeđe brade. Njezine tamne oči, iste kao i Malenine, iste kao i moje, zamišljene su.

Isprala sam svoj omiljeni nož. „Ah, nisam sigurna. Prijavila sam slobodan sat kako bih napisala što više zadaće. Uz novi posao i sve ostalo, bit će teško pronaći slobodno vrijeme i vikendom. Odrezala sam vrhove paprika babura i stavila ih sa strane da narežem crveni luk.

„Dobro, to je jako praktično. Kako je gospođa Fuentes?“

„Ona je dobro.“ Nisam trebala ni započinjati tu temu s obzirom na to da je jasno što baka misli, ali riječi su same izletjele iz mojih usta. „Jedan od predmeta koji me zainteresirao bilo je Kulinarstvo.“

Baka ispruži ruku i uzme nož iz moje ruke. „Pozdravi Fuentes. Ti sredi meso, a ja ću rezati umjesto tebe.“

„Napravi kockice, molim te. Ovoliko velike“, rekla sam i pokazala prstima duljinu od oko tri centimetra.

„I ti sada želiš upisati Kulinarstvo?“ upitala je režući luk po sredini na dvije polovice. Pomaknula sam se, ali sam je pratila krajičkom oka.

Prestala je rezati luk popola i podigla nož. „Djevojko, znam isjeckati luk. Hoćeš li me gledati cijelo vrijeme dok to radim?“

Digla sam ruke kao da se predajem. Jesam li spomenula da je moja pomoćna kuhar ica temperamentna? „Kockice, bako. Ne sjeckati. Sve iste veličine, molim te. I ne, ja ne znam ništa o tom predmetu. Zvuči zanimljivo i čujem da to uključuje put u Španjolsku.“ Brzo sam je prešla pogledom. Pokušala sam ne buljiti direktno jer se ne bih iznenadila da mi opet zaprijeti nožem zbog miješanja u posao. Ali isto tako ne znam što će ona reći.

Ona reže crveni luk pažljivo i brzo: moja baka je žena koja se ne boji suza i oštih stvari. „Nekada si željela ići u školu za kuhara, nisi li? Nažalost, sad je već malo prekasno.“

Zastala sam. Nisam bila sigurna što misli pod tim „malo prekasno“, a nisam sigurna ni da želim saznati. „Da, pretpostavljam da je tako. To je bilo jako davno. Ovih dana ne trebam nikoga da guši moju kreativnost.“ Origano, češnjakov prah, kajenski papar. Riječi su mi odzvanjale u glavi iako to nisam bila planirala staviti, a uzela sam i svježi đumbir koji baka koristi za čaj. Izvukla sam i sojin sos iz ladice u koju bacamo stvari za brzu prehranu. „Uzmi

tavu i stavi taj crveni luk na maslinovo ulje, *buela*.“

„Sofrito sos?“ pitala je. Ali ja ne radim uobičajenu podlogu.

„Nešto je malo drukčije ovaj put“, stavila je crveni luk u maslinovo ulje, ogulila je i zdrobila češnjak u drobilici za češnjak, a zatim žlicom to stavila u tavu.

„Dobro, mislim da trebaš uzeti ono što želiš uzeti. Sve dok te to ne odvlači previše od škole i posla. Ali međunarodni put obično plaćaju učenici, zar ne dijete? Je li taj put obavezan da bi upisala taj predmet?“ Otišla je do sudopera i oprala ruke.

Slegnula sam ramenima iako mi je bila okrenuta leđima.

Ulje je prsnulo iz tave na moj dlan. Shvatila sam da sam ga predugo zagrijavala. Mjesto na dlanu na koje je prsnulo ulje stavila sam u usta i posisala uz malo boli.

Buela se nasmijala, a onda pogledala na svoj sat: „Dobro. Pričat ćemo o tome opet kasnije. Idem kod dr. Bruke. Ne znam kako sam imala toliko puno vremena, a sada već skoro kasnim! Kad su te minute proletjele? Vratit ću se prije binga. Sačuvaj mi večeru.“